

Vergaderjaar 2015–2016

29 697

Gebiedsgerichte economische perspectieven en Regionaal Economisch Beleid

32 637

Bedrijfslevenbeleid

Nr. 21

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 oktober 2015

In het Algemeen Overleg Bedrijfslevenbeleid van 11 juni jl. (Kamerstuk 32 637, nr. 197) heb ik toegezegd om u voor de begrotingsbehandeling EZ te informeren over de voortgang van de economische structuurversterking in regio Emmen, Coevorden, Hoogeveen en Hardenberg en het actieplan Vierkant voor Werk.

In deze brief ga ik ook in op de toezegging aan het lid Van Veen (VVD) om met de drie Noordelijke provincies en de NFIA te bezien hoe meer investeringen en bedrijvigheid door de regio Noord-Nederland aange trokken kunnen worden en de moties van de leden Mei Li Vos en Schouten en Mulder.¹ Tot slot informeer ik u over de situatie rond Philips Lighting.

Versterken acquisitiestrategie Noordelijke provincies

Naar aanleiding van mijn toezegging aan het lid Van Veen heb ik op 31 augustus jl. overleg gevoerd met de Gedeputeerden van Economische Zaken van de provincies Friesland, Groningen en Drenthe en de directeurs van de NFIA en de NOM. Centraal in dit bestuurlijke overleg stond de vraag hoe de regio Noord-Nederland meer buitenlandse investeringen en bedrijvigheid kan aantrekken.

Investeringen door buitenlandse ondernemingen zijn van vitaal belang voor de Nederlandse economie. Internationale ondernemingen dragen

¹ De motie Vos (Kamerstuk 32 637, nr. 171) verzoekt om 1) in overleg met de regio te treden over de werkgelegenheidsplannen in de regio, daar waar nodig ondersteuning te bieden en de Kamer hierover te rapporteren; 2) de ervaring die door het ministerie is opgedaan bij interventies bij andere bedrijven, zoals Nedcar, NRG, ALDEL en Thermphos, hierin mee te nemen; 3) na te gaan of er ruimte is op de begroting en daarbij te betrekken de niet-gereserveerde middelen en de eindejaarsreserve. De motie Schouten/ Mulder (Kamerstuk 32 637, nr. 170) verzoekt de regering, de regio Emmen-Coevorden-Hoogeveen-Hardenberg te ondersteunen in het benutten van EFRO-subsidie, INTERREG-subsidie en nationale regelingen voor het verbeteren van het vestigingsklimaat en het investeringsklimaat voor bedrijven.

bovengemiddeld bij aan de Nederlandse werkgelegenheid, productiviteit en welvaart. Internationaal opererende bedrijven zijn goed voor meer dan 2 miljoen banen, en zijn gemiddeld tweemaal zo productief en innovatief.²

Nederland doet het internationaal goed in het aantrekken van buitenlandse ondernemingen. Het afgelopen jaar is een recordbedrag van 3,2 miljard euro aan buitenlandse investeringen naar Nederland gehaald, goed voor 6.304 banen.

In de afgelopen 5 jaar (zie ook onderstaande tabel) zijn er in Noord-Nederland 47 acquisitieprojecten gerealiseerd, waaronder hoofdkantoren, productiefaciliteiten en datacentra. Het gaat daarbij om bijna € 3 mld. aan investeringen en ruim 3.200 banen. Deze acquisitieprojecten verschillen qua kapitaalintensiviteit en arbeidsintensiviteit. Het jaar 2014 kenmerkt zich door twee zeer kapitaalintensieve projecten: de bouw van een nieuw datacentrum in de Groningse Eemshaven door Google (ter waarde van € 0,6 mld.) en de investering (ter waarde van € 1,6 mld.) door het Canadese bedrijf Northland Power in windpark Gemini/ Siemens.

Jaar	Projecten	Investeringen	Banen
2010	7	84	752
2011	8	134	68
2012	9	50	108
2013	10	140	1.324
2014	13	2.535	1.006
Eindtotaal	47	2.943	3.258

De spreiding van het aantal investeringen en banen over de verschillende provincies is vanzelfsprekend het resultaat van de individuele investeringsbeslissingen van bedrijven. Bij het aantrekken, behoud en uitbreiding van (bestaande) buitenlandse bedrijven werken de NOM en de NFIA/EZ nauw samen met de Noordelijke gemeenten en provincies. Zij zijn de belangrijkste partners in de acquisitie van buitenlandse ondernemers en in het onderhoud van de relatie met buitenlandse ondernemingen die in Noord-Nederland zijn gevestigd. Er is sprake van een intensieve en goede samenwerking tussen deze partijen, waarbij de NOM de coördinerende organisatie in de regio Noord-Nederland is. De goede samenwerking is een belangrijke basis om de acquisitie aanpak verder te verbeteren.

In het Bestuurlijk overleg heb ik met de NFIA en de NOM de volgende afspraken gemaakt om de acquisitieactiviteiten te verbeteren:

1. Er komt een gezamenlijke doorlichting (provincies-NOM-NFIA/EZ) van het Noordelijke vestigingsklimaat. Regio en EZ maken een doorlichting van wat er op regionaal niveau zou kunnen worden versterkt, bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsmarkt, scholing, (kennis)netwerken, fysieke en digitale infrastructuur, gedeelde (living) lab infrastructuur, energievoorzieningen, voorzieningen voor expats/internationals, etc. Een aantrekkelijker regionaal vestigingsklimaat doet bedrijven eerder voor het Noorden kiezen en/of helpt bedrijven vast te houden.
2. Provincies steunen de werkwijze waarbij nationale acquisitieteams (o.a. NFIA/regionale ontwikkelingsmaatschappijen, regionale acquisitieorganisaties, regionale kennisinstellingen/campusen) op de terreinen van de topsectoren gezamenlijk nieuwe propositities ontwikkelen en daarmee gericht op pad gaan. Deze propositities zijn op dit moment al in ontwikkeling. Deze zullen worden getoetst aan de provinciale visie(s) op de acquisitiepropositie(s).

² CBS-rapport: internationaliseringsmonitor 2015.

3. Er wordt samen extra geïnvesteerd in de investor relations (IR) aanpak. Het IR-programma richt zich op buitenlandse bedrijven die al in Nederland gevestigd zijn. Het IR-programma organiseert structureel het gezamenlijk strategisch accountmanagement van buitenlandse bedrijven binnen verschillende onderdelen van het Rijk, de regionale partners, provincies en gemeenten. Het doen van periodieke bedrijfsbezoeken is een effectieve aanpak gebleken om knelpunten in het (regionaal) vestigingsklimaat te signaleren en contacten met bedrijven op te bouwen. De dienstverlening bestaat onder andere uit: 1) informatie op maat over subsidies, procedures en over nuttige netwerken en 2) het ondersteunen van bedrijven bij uitbreidingsinvesteringen in concurrentie met andere landen. Daarbij zullen gemeentelijke accountmanagers bedrijfsleven worden getraind om mee te draaien in het IR-programma van de NOM/NFIA.

Regioversterking Vierkant voor Werk (Emmen, Coevorden, Hoogeveen en Hardenberg)

Het sociaaleconomisch beeld van de «Vierkant voor Werk-regio» is – ondanks de positieve macro-economische groei – nog steeds kwetsbaar. Dat uit zich onder andere in een relatief hoge werkloosheid. Tegelijk zijn er lichtpuntjes. Diverse innovatieve en aansprekende bedrijven in deze regio zijn of hebben zich in deze regio gevestigd. Bedrijven als NKL/Menicon, Plantronics, Fokker Hoogeveen en Forbo Flooring Coevorden hebben groeiambities en dragen bij aan een nieuw economisch elan in de regio. Zo heeft DSM onlangs het besluit genomen om € 30 mln. te investeren voor de verbetering van de efficiëntie van de plasticfabriek in Emmen. Het bedrijf Prysmian Group, waaronder Draka in Emmen valt, heeft haar productieactiviteiten verplaatst naar de Emmer vestiging. Daardoor komen er zo'n vijftig arbeidsplaatsen bij. Ook zijn de gevolgen van het faillissement van Imtech voor de gemeenten Coevorden en Emmen beperkt gebleven. Imtech Industry International, gevestigd in Coevorden, is verkocht aan Techim B.V en de Verwater Groep heeft de activiteiten in Emmen en Coevorden – met ondersteuning van een GO-garantie van EZ – overgenomen uit het faillissement van Imtech Industrial Services. Op 31 augustus jl. is op verzoek van de burgemeesters van de Vierkant voor Werk-gemeenten en de Minister van Economische Zaken een commissie onder leiding van Sjoerd Vollebregt (oud-topman van Stork en Fokker) en Eiso Alberda van Ekenstein (oud-topman Teijin Aramid) geïnstalleerd. Het doel van deze commissie is om voor uiterlijk maart 2016 een strategie/visie op te leveren, concrete voorstellen te doen en uitvoering te (laten) geven aan die acties voor de versterking van de economische structuur. De commissie richt zich hierbij onder andere op het bevorderen van clustervorming ten behoeve van innovatie en business development rondom HTSM/Smart Industry en biobased economy/chemie, alsmede verbetering van de acquisitiepropositie en -aanpak en het versterken van de kansen op reshoring. Drentse en Overijsselse bedrijven gaan samen met kennisinstellingen en met ondersteuning van lokale overheden en het Rijk werken aan de versterking van de economie in Zuidoost-Drenthe en Noordoost Overijssel. De aanpak kent vergelijkbare elementen met de aanpak voor de structuurversterking van het chemiecluster in de Eemsdelta (Commissie Willems)

Het Ministerie van Economische Zaken spant zich als mede opdrachtgever net als de betrokken gemeenten maximaal in om de commissie Vollebregt/Alberda van Ekenstein te ondersteunen. EZ is gestart met het bundelen van de inzet van adviseurs en het instrumentarium van Rijk en regio. Zo werken de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), NOM, Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) en de gemeente Emmen samen bij het verder brengen van (investerings)plannen van het

regionale bedrijfsleven. Verder liggen binnen de kaders van het innovatie- en financieringsinstrumentarium en Europese instrumenten als het EFRO nog onbenutte kansen, zoals ik in het Algemeen Overleg Bedrijfslevenbeleid van 10 maart en 11 juni jl. heb aangegeven.

Zo biedt de grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland in het kader van het INTERREG A programma zeker kansen voor regio Zuidoost Drenthe. Vanuit prioriteit 1 van dit programma zijn er middelen beschikbaar voor innovatie en de samenwerking tussen bedrijven (met name mkb) en kennisinstellingen aan beide zijden van de grens. Vanuit prioriteit 2 zijn er middelen beschikbaar voor de grensoverschrijdende samenwerking tussen burgers en instituties. Een goed voorbeeld is het «koepelproject arbeidsmarkt», waarbij een kleine € zes miljoen euro geïnvesteerd wordt in de grensoverschrijdende arbeidsmarkt in Noord-Nederland en Nedersaksen. Dit biedt mogelijkheden voor bijscholing, uitwisseling van vacatures, werving over de grens en ondersteuning van «grenspendelaars», Nederlanders die in het buitenland werkzaam zijn. Daarnaast wordt via een recent opgericht actieteam grensoverschrijdende economie en arbeid door het kabinet samen met de grensregio's bezien of en hoe ervaren belemmeringen in wet- en regelgeving voor arbeidsmarkt en economie kunnen worden opgelost.³

Verder ben ik met de drie provincies in gesprek om in Noord-Nederland nog dit jaar van start te gaan met het fieldlab *Region of Smart Factories*. Dit fieldlab zet in op het versterken en moderniseren van de maakindustrie in deze regio. Voor Drenthe draait RoSF in belangrijke mate om drie grote regionale investeringsprojecten, met een forse impuls voor de werkgelegenheid, vooral in Zuidoost Drenthe. Het gaat om onder andere Plantronics (opbouwen van nieuwe productiecapaciteit voor draadloze headsets in Emmen), Fokker (opzetten van een fabriek voor assemblage van het nieuwe product de E-Lighter in Hoogeveen) en NKL Menicon (ontwikkelen inline meettechnologie waardoor grootschalige productie van contactlenzen op locatie in Emmen mogelijk wordt). Naast participatie van verschillende Drentse bedrijven in het Fieldlab Region of Smart Factories zijn ook onderwijs- en kennisinstellingen betrokken, zoals de Stenden hogeschool.

In het kader van economische structuurversterking is tot slot het regionaal sectorplan Vierkant voor Werk relevant. Dit regionale sectorplan is goedgekeurd op 27 augustus jl. door het Ministerie van SZW. Het doel van dit plan is om 900 werkzoekenden en met ontslag bedreigde werknemers aan de slag te helpen in beroepen waar een tekort is aan werknemers. In dit plan wordt gebruikgemaakt van Brug-WW voor mensen die van WW worden omgeschoold naar een baan met baangarantie voor één jaar. Ook voor mensen die van werk naar werk worden omgeschoold en worden begeleid naar een nieuwe werkgever is er een baangarantie. Tenminste 90% van de mensen die zijn omgeschoold krijgen ook daadwerkelijk een baan bij een nieuwe werkgever. Het gaat om kansrijke beroepen vooral in de techniek, zoals metaal en bouw. En in die zin dus ook van belang voor de uitvoering van het Techniekpact in de regio. Een deel daarvan zal ook over de grens in Duitsland aan de slag gaan. Via dit sectorplan worden eveneens pilots op het gebied van reshoring mogelijk. De werkgevers, vakbonden, maar ook provincie Drenthe en gemeenten financieren zelf de helft van de investering, € 3 miljoen hierin. SZW draagt de andere helft bij, ook € 3 miljoen.

³ Kamerstuk 32 851, nr. 27.

Voortgang Philips Lighting

De Taskforce Wientjes heeft eind april haar eindrapport opgeleverd. Voornaamste conclusie van de Taskforce is dat er alleen onder een nieuwe eigenaar een mogelijk perspectief is voor voortzetting van de vestiging in Emmen. Daarnaast heeft de Taskforce tevens een aantal serieuze kandidaten geïdentificeerd, op basis waarvan Philips het initiatief heeft genomen om afzonderlijk oriënterende gesprekken te voeren, met als doel sluiting van de vestiging te voorkomen. Philips is sinds mei met deze geïnteresseerde kandidaten in gesprek. Daarbij moeten deze kandidaten een solide business case op tafel kunnen leggen die, mede op basis van het rapport van de Taskforce, een duurzaam perspectief biedt voor de vestiging in Emmen. Op dit moment lopen de gesprekken nog en is niet aan te geven op welke termijn er duidelijkheid zal zijn over een mogelijke oplossing.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp